

lia-Hubad Serafina, stalna učiteljica v Ljubljani; Mulaček-Bizjak Roža, stalna učiteljica na Kapli.

— **Pričetek pouka na celjskih šolah.** Ker škrlatica še ni nehala razsajati, je celjski mestni magistrat odredil preložitve pouka na vseh šolah od 15. septembra na 1. oktober t. l.

— **Matija Gubec — opera.** Risto Savin je dovršil 6. odersko delo, petdejanško opero »Matija Gubec« ter jo hoče predati javnosti. Obstaja namen, da izide v tisku klavirski izvleček s pevske glasovi in besedilom največjega Savinovega dela, ako je jamčeno zadostno število odjemalcev. Slovenskemu besedilu bo podložen tudi francoski prevod. En izvod bo stal 4—500 dinarjev. Da je mogoče kalkil glede rentabilnosti in števila tiskanih eksemplarjev, vabimo tem potem naše operne odre, glasbene zavode, trgovine z muzikalijami in umetnost ljubce publiko, da se v naprej naročajo klavirski izvlečki pri skladatelju Risto Savinu v Žalcu.

— **Književno naznanilo in vabilo na naročbo.** Za šolske prireditve je sestavil podpisane glasbene delce z naslovom »Vino in voda«. — Skladba, ki se prične s triglasnim zborom kot uvod, obravnava na podlagi znane narodne pesmi v obliki dvospeva prepri med vinom in vodo. V prepri zmaga, kar je pač samo ob sebi umljivo, voda, zato je delce kaj primerno tudi za protialkoholne prireditve. Proizvajali so to skladbo do sedaj že na treh šolah, in sicer s prav povoljnimi uspehom. Ker bi izdajatelj tega muzikalnega delca rad določil moč naklade, zato se obrača tem potom do vseh ljubiteljev glasbe te vrste s prošnjo, da mu (po dopisnici) sporočijo, se li naročijo na omenjeno glasbeno delo in ako da, jeli žele »Besedilo in navodilo«. (Cena približno 3 Din) ali »Pevski part« (cena približno 5 Din), ali pa samo »Partituro« (cena približno 10 Din). Skladba izide pred Novim letom 1925. — Anton Kosi, Središče ob Dravi.

— **Našemu tovarišu učitelju Špenku** je umrl 20. avgusta t. l. v Ameriki njegov oče Janez. Preživel je tam četrto stoletje in v najlepših letih s 57 leti starosti v tujini umrl. Bodi mu lahka tuja zemlja, kateri je dal vse svoje moči! Prizadetim naše sožalje.

— **Trirazredno obmejno šola Sladki vrh** — okraj Maribor okolica bo zapustil naš tovariš nadučitelj Hinko Bregant, na kateri je kot vodja iste neumorno in vztrajno deloval od leta 1919. Prebil in prestal je najhujše čase v letih 1919.—1920., še predno je bila meja definitivno določena. Šola, ki je bila prej »Schulvereinska«, je po njegovi zaslugi postala slovenska. Bal se ni groženj nahujskanih nemških duš. Grozili so mu, da se bode šola spremnila prej v prah, kakor da bi se v njej učilo »windisch«. Korakal je neustrašeno po začrtani poti. Še predno je bila meja določena, je uprizoril šolarsko veselico, ki je nadvse dobro uspela. Ustanovil je tamburaški zbor pri oddelku finančne kontrole v Sladkem vrhu. Preoral je ledino in sedaj odhaja mirne vesti na svoje novo mesto v Ruše, kjer bode imel počitek po težkem delu. Škoda, ki jo bo z izgubo našega tovariša Breganta utrpelo obmejno šolstvo, bo velika. Bog daj, da bi njegov naslednik, ki še ni določen, hodil po isti poti in dalje zidal na pripravljenem temelju. Naj mi ne zameri tovariš Bregant, ako mu poklonim te skromne vrstice.

— **Himen.** Poročil se je 3. t. m. tov. Tone Stefanciosa, učitelj v Rogatcu s tovarišico Marico Sekirnikovo, strokovno učiteljico v Mariboru. Bilo srečno!

ZAHVALA.

Od društva upokojenega učiteljstva Slovenije sem prejela lepo vsoto 1400 K kot podporo po umrlem mojem soprogu gosp. Valentinu Burniku v Metliki, za kar se temu društvu prisrčno zahvaljujem.

Amalija Burnik.

— **M. Pirc. Zemljepis Kraljevine SHS za meščanske šole** je izšel v Mariborski tiskarni. Knjiga je odobrena od prosvetnega oddelka. Cena vezani knjigi je 28 Din. Knjiga je II. del Pirčeve zbirke, obravnava pa leger, površje, prebivalstvo in podoben pokrajinski opis. Ob koncu so pridejani tudi sestavki o postanku naše države, o legi z ozirom na ostalo Evropo, o prebivalstvu po narodnosti, o prebivalstvu po veri, o podnebjju, gospodarskih in prosvetnih razmerah in ustavi. Delo je prav skrbno sestavljeno, papir in vezava prav solidna. Gotovo bodo meščanske šole rade sprejele novo knjigo in jo bodo s pridom uporabljale radi njene dobre urejenosti tudi druge šole.

— **Sestanek maturantov letnika 1884. v Rogški Slatini.** Naš blagi tovariš ravnatelj Gnuš je imel srečno roko že pri nakupu Učiteljskega doma; nič manj srečno idejo je imel, ko nas je sklical na prijateljski sestanek dne 3. VIII. t. l. v Rogško Slatino, da obhajamo 40 letnico. Slavljenici so prišli iz raznih strani naše ožje domovine skoraj polnoštevilno; a ostali doma za pečko sedeči so se opravičevali s pogojnikom »bi«. Tovarišil slovnico na stran! pa pridite pri prihodnjem sestanku prav vsi tje, kamor spada srce... med brate! Okr. šol. nadzornik g. Hinko Šumer je v imenu sreskega glavarja pozdravil navzoče v govoru z izbranimi besedami kar najiskrenejše; istotako je okr. šol. nadz. g. Černek s svojo ljubko soprogo počastil učiteljstvo s svojo navzočnostjo in ga je v dobro premišljenem govoru navduševal k delavnosti, ker v delu je spas. Oba govornika sta žela za svoja izborna izvajanja krepki aplavz. Napitnica je sledila napitnici, tako da so brez izjeme vsi slavljenici prišli na vrsto. Po udarjaljo se je, da so maturanti l. 1884. podobni nepremagljivi falangi in da je pričakovati, da bode imela vseomorilka smrt z namj še marsikateri trd oreh razluščiti. Niti eden izmed članov ne misli že sedaj na pot med »nebeške penzioniste«. In zopet se oglasi k besedi nekdo izmed »gornjih sto«, to je naš bivši stanovski tovariš g. Slanc, grajščak v Litiji. S svojim, prelepo zasnovanim govorom, prepojenim z raznimi šaljivimi dogodbicami izza študijskih let, je naša srca tako očaral, da je postalo marsikatero oko rosno in ko je vzkliknil iz dna kipečega srca: »Tovarišil vabim vas, da pridete v prihodnjem letu brez izjeme vsi v Litijo na moj grad, kjer bomo obhajali 41 letnico! je bilo veselje nepopisno, katero se je stopnjevalo do nepričakovane višine, ko je končal z refrenom: »Pridite prav gotovo vsi, dokler je še čas, dokler ne manjka nihče nas...!« Blagi tovariš g. Slanc, bodi potolažen in prepričan, da imam v resnici srčno potrebo, da te obiščemo na Tvojem Tuskulu, kjer si bratski stisnemo desnice in ponovimo dušo krepčalne sladke besede: »Saj srce zvesto kakor zdaj, ostalo bode vekomaj!« Že itak razvneto srca navzočih so postala skrajno žareča, ko je tovariš Kosi svojo krasno napitnico končal z besedami: V letu 1926. bomo obhajali 42 letnico na mojem posestvu, pa ne v tistem Jeruzalemu, ki je v Palestini, ampak tu v sredi Slovenskih goric, tu, kjer se objemajo na ameriški podlagi, liberté egalité, fraternité... mozler s tramincem. Obema g. okr. šol. nadzornikoma, istotako slatinskemu učiteljstvu, vsem in vsakomur izrekam tem potom najlepšo zahvalo, da ste nas počastili z svojo navzočnostjo, ki ste nas prepričali, da »Ovdje ljubav mora cvast«, vam zakličem iz dna srca: »Bog živi vse one, ki dobro znajo in vedo, da bit' učitelj je hudo!« Dan se je le prehitro nagnil k zatonu, še en pogled iz očesa v zvesto oko, še zadnji stisk desnic z bratskim pozdravom, pa nas je »lukamatija« odvedel na razne strani in postali smo... otožni. Meni se je zdelo, da so ob slovesu izpraznjene buteljke žalostno stegovale svoje suhe vratove za nami. *Vinko Štoklas.*

Naša gospodarska organizacija.

— **g. Ganglov kamen za »Učiteljski konvikl« v Ljubljani:** Alfonz Inkret, učitelj v Preddvoru, državno obveznico za 100 Din; Rudolf Horvat ml., učitelj v Škofji Loki, državno obveznico za 100 Din; učiteljstvo v Veržeju po tov. Ivanu Miheliču, šolskemu upravitelju, 25 Din. — **Ivan Dimnik,** strokovni učitelj v Ljubljani, v počesčenje spomina pok. **Gabrijela Grilca,** 30 Din; **Julij Mayer,** nadučitelj v Zg. Tuhinju, 15 Din; **Alojz Gorup,** učitelj v Ljubljani, v spomin miljenca pok. **ravnatelja Jak. Dimnika,** 40 Din; abiturienti ljubljanskega učiteljskega izza 1899. leta ob proslavi 25-letnice mature po strokovnem učitelju **Alojziju Novaku,** 100 Din; **Ivan Šmajdek,** šolski upravitelj v Krtini, v počesčenje spomina drag. **prijatelja Jak. Dimnika,** 50 Din; **Matko Kante,** okrajni šolski nadzornik v Ljubljani, v počesčenje spomina pok. **prijatelja Jak. Dimnika,** 30 Din; v počesčenje spomina nekdanjega trnovskega učitelja **Jakoba Dimnika** Lampret iz Borovnice 50 Din in neimenovan 30 Din. Darovateljem lepa hvata! Današnji izkaz: Din 570, zadnjič izkazanih Din 22.000, v 35, in 36. številki »Učit. Tovariša« Din 350; torej znašajo letošnja darila Din 22.920.

Učiteljski pravnik.

— **§ Kdo sme overovljati prepise.** Po odredbi prosvetnega oddelka za Slovenijo z dne 30. julija 1924, št. 12.411 smejo overavljati prepise ravnatelj srednjih šol in učiteljski, okrajni šolski nadzorniki, pri prosvetnem oddelku pa pisarniški ravnatelj g. Abram.

— **§ Popravek razvrstitve.** Na zahtevo Državnega sveta povodom pritožb glede razvrstitve, je odredilo ministrstvo prosvete, da se prevedejo vsi profesorji učiteljski iz pokrajin v 4. grupo prve kategorije, vsi starejši inšpektorji deželni in županijski nadzorniki v 5. grupo prve kategorije v smislu člena 230. činov. zakona, ker so tudi drugi uradniki ostalih strok v pokrajinah v njihovem činu bili uvrščeni v prvo kategorijo.

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

Vabila:

— **UCITELJSKO DRUŠTVO ZA OKRAJ MURSKA SOBOTA** bo zborovalo dne 4. oktobra 1924 točno ob 10. uri. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Podavanje Humer Franjo: »Vtisi iz Italije«. 4. Podavanje Weit Franjo: »Delo itd.« 5. Eventualna poročila o učiteljskih skupščinah. 6. Predlogi, nasveti. 7. Slučajnosti. — **Požegar, t. č. predsednik.**

— **UCITELJSKO DRUŠTVO ZA KOČEVSKI OKRAJ** zboruje v soboto, dne 4. oktobra t. l. ob 1. uri popoldne v Velikih Laščah. Dnevni red: 1. Poročilo o skupščinah. 2. Došli dopisi. 3. Naš stan v boju za svoje pravice (tov. F. Ločniškar). 4. Delovanje krožkov (tov. D. Betriani). 5. Učiteljski pevski zbor (tov. M. Trost). 6. Šolski odri in ustanovitve učit. dramskega odseka (tov. A. Završnik). 7. Razni predlogi in nasveti. — **Kosilo** se naroča pri šolski upravi v Vel. Laščah. **Tovariš(ice),** ki so tetos na novo došli v naš okraj, se najiskreneje vabijo. Radi važnosti dnevnega reda je udeležba obvezna, sicer opravičilo. **Zdravo!**

Razno.

ISTORIJA RUČNOG RADA KOD SRBA.

(Svršetak.)

1898. g. počelo je Društvo izdavat i svoj ilustrovani organ »Ručni rad« koji je izlazio 1899. i 1900. g. Iste godine donet je nov zakon o narodnim školama u kome je ručni rad obavezen predmet. A da bi se on morao u školama sprovesti priređivani su ferijalni tečajevi 1899. i 1900. na kome su oni koji su svršili tečaj bili učitelji onima koji nisu bili na tečaju. 1900. g. o ferijama bilo je 12 petonedeljnih tečajeva iz ručnog rada. Kada bi se ovi svršili otpočeli bi oni drugi u ostalim okruzima kojih je tada u Srbiji bilo 21. Dok se na ranijim tečajevima radilo sa dobrovoljnim učesnicima 1900. g. izda se raspis svi učitelji na tečaj. Nije se vodilo brige o godinama starosti, spola, naklonosti prema ideji ručnog rada. Ništa od svega toga. Razumljivo je, da je veliki broj učesnika u početku gundao a kasnije sve glasnije negodovao protiv ručnog rada. I jula meseca 1900 kada se prilikom ženidbe kralja Aleksandra Obrenovića promenula vlada i za ministra prosvete došao Pavle Marinković lični suparnik ranijeg ministra prosvete Andre Dorđević uveo pa i ručni rad. 18. jula 1900. novi ministar izda naredbu da se 20. jula 1900. obustave svi kursevi na neodređeno vreme jer je njima oduzet učiteljima školski odmor na koji imaju zakonsko pravo. S kursevima je bilo svršeno. Više se nikada nisu nastavljali. 250.000 Din nova utrošenog za alat i materijal otišlo je u mutnu Maricu. Partajska politika je nadvladala prosvetu. I Učiteljska Skupština koja je 2 puta tražila uvođenje ručnog rada u škole dale se natociljati na političke vode i donela je rezoluciju protiv ovakog ručnog rada u nas. Mladi učitelji koji su bili pozvani i namešteni u okružne varoši, da bi odatle rukovodili ručnim radom vredani su i klevetani na sve moguće načine i nazivani prijatelji reakcije i premešteni u sela. A upravnik sviju kurseva Jova S. Jovanović — koji je samo ručni rad predavao u beogradskim školama a u slobodnim časovima slušao predavanja na Velikoj Školi i položio profesorski ispit — bude premešten u Loznicu na građansku školu no kako zbog plućnog katara nije mogao mesto zauzeti kralje-

vim ukazom postavljen je za knjigovodu II. klase Ministarstva Vojnog. Min. Vojga je odredio da bude bibliotekar vojnog muzeja i da vrši dužnost nadzornika stolarske radionice u dunavskom stalnom provijantskom slagalištu. Radi toga, pošto je vojnik, morao je istupiti iz uprave Društva za ručni rad i odreći se uredništvu »Ručnog rada« koji je imajući samo 70 pretplatnika prestao izlaziti svojom navršenom III. godinom.

Po novom školskom zakonu od 19. aprila 1904 ručni rad je ušao u ostale nastavne predmete koji se predaje »po mogućstvu«. A to znači da se nigde i ne predaje. Bilo je slučajeva da po koji učitelj unese u šk. budžet i svotu za nabavku alata i materijala za ručni rad ali se ta svota u Okružnom šk. odboru nemilosrdno brisala.

Posle 1918. ručni rad se predaje u učiteljskim muškim školama u Aleksincu i Jagodini blagodareći potpori Društva Podmlatka Crvenog Krsta koji su dali materijalna sredstva za nabavku alata. Ali što nisu zvanični krugovi prihvatili, to je učinila nezvanična organizacija Podmladak Crvenog Krsta koja je u svoj program unela i ručni rad i pomaganje osnivanja šk. radionica. Od 1. jula do 7. avgusta 1924. g. pomoću iste ove organizacije i Min. Prosvete održan je kao što je u početku rečeno u Aleksincu sa 54 učitelja iz cele Jugoslavije tečaj za ručni rad iz modelovanja, pletarstva, stolarstva i kartonaže koji će ideju ručnog rada dalje sprovesti jer so svi ovi učesnici došli dobrovoljno a ne po moranju. Na drugim faktorima je da ovi učitelji mogu primenuti znanje stečeno na tečaju.

Srpske škole u Vojvodini radile su u saglasnosti sa mađarskim šk. zakonom po kome je ručni rad obavezan predmet. I Srbi su od 1909. uveli ovu novinu. Učiteljska škola u Somboru je isto tako uvela kao obavezan predmet ručni rad, a oni koji nisu imeli sprema za ovu veštinu stekli su je na ferijalnim tečajevima priređivanim kod učiteljskih škola kao stalni. Na njima su i Nemađari stekli umešnost iz ručnog rada.

Crna Gora je s jeseni 1911. poslala bila jednog učitelja u Švedsku da tam prouči ručni slöjd ali praktične primene od tog proučavanja u Crnoj Gori nije bilo.

Danas zauzímaviji učitelji u pojedinih školama predaju ručni rad sa materijalom i alatom kakvim mogu. Vidljivo nastojanje ovega su izložbe radova daka osnovnih i građanskih škola.

Dušan Jelkić.

Odgovorni urednik: Franc Štrukelj. Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana. Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Zahvala.

Za mnogobrojno izraženo sožalje ob prebridi izgubi, ki nas je zadela s prerano smrtno našega nepozabnega sina, oz. soproga, očeta in bratrance, gospoda

Janko Fürsta

nadučitelja,

se najprisrčneje zahvaljujemo vsem prijateljem, sorodnikom in znancem, pred vsem pa cenj. tovarišicam in tovarišem, ki so prihitali od blizu in daleč, da spremijo blagega pokojnika na njegovi poslednji poti.

Sv. Jurij ob Ščavnici, Maribor, 7. 9. 1924.

Žalujoči ostali.

V založništvu knjigarne GORIČAR & LESKOVŠEK v CELJU

Je izšlo:

Brinar Josip, DOMOZANSTVO

za osnovne šole. Zemljepisni podatki in zgodovinske slike o kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. Cena vez. knjigi 20 Din. »Domoznanstvo« podaja učencem osnovnih šol v jedrnatih oblikah opis Slovenije (za 4. šol. leto) zemljepis Jugoslavije (za 5. šol. leto) in 44 metodično vzornih slik iz zgodovine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Brinarjevo »Domoznanstvo« nadomešča torej kar tri različne učbenike ter je potemtakem cena knjige (20 Din) izredno nizka.

Šolska vodstva dobe na vsakih 10 izvodov en izvod zastoj.

Isto založništvo je izdalo:

Brinar Josip, Slovenska vadnica za višje razrede osnovnih šol in za meščanske šole. Vaje iz slovnice, pravopisa in spisja. Cena vezani knjigi 24 Din.

Knjigarna

Goričar & Leskovšek v Celju.